

KARIN
ERLANDSSON

FÅGEL-
TÄMJAREN



LEGENDEN OM ÖGONSTENEN

Schildts & Söderströms

**BONNIER
CARLSEN**

Andra delen i serien *Legenden om ögonstenen*

Läs också
Pärlfiskaren
Bergsklättraren
Segraren

FÅGELTÄMJAREN

© Karin Erlandsson 2018

Omslag: Sami Saramäki

Originalutgåva: Schildts & Söderströms, Helsingfors 2018

Utgiven i Sverige av Bonnier Carlsen Bokförlag 2020

Tryckt hos ScandBook UAB, Litauen 2019

ISBN: 978-91-7803-826-8



www.bonniercarlsen.se

HÖGST UPP

Trädet vajar av och an. Jag håller om stammen med stolpskorna och sågar av översta toppen. Stammen är mjuk, snart har jag kommit halvvägs.

Jag är inte andfådd, ändå stannar jag en stund och ser på utsikten. Det är bara vi skogshuggare som kommer så här högt upp.

Nedanför mig finns den norra hamnstaden. Jag ser taken med torkat sjögräs, de låga trähusen och den breda kullerstengsgatan. Från de norra regionerna fraktas virke till hela landet, smaragdkronor och granar står sida vid sida, kalhyggena syns som fyrkanter i det gröna.

Framför staden finns havet. Det är blått och stilla, så klart att jag från toppen av trädet kan se guldstjärtar leka intill grynnan. Under ytan breder eldvingrarna ut mattor av röda blad och får havet att se rosa ut, det förbereder sig för hösten och kylan.

Jag följer horisontlinjen med blicken. Västerut finns jordbruken och åkrarna, där växer vetesviolen i vita fält. På en tallrik violgröt med hindbärssylt kan man arbeta



en hel dag. Jag vet, för jag har gjort det.

Österut skymtar bergen, de är höga och grå med snö på toppen. I bergen finns gruvorna, det är därifrån allt silver i landet kommer. Jag har varit med om att bryta silverblock så stora att de måste fraktas i en vagn dragen av fyra hästar.

Ändå är det inte silvret som är drottningrikets mest värdefulla tillgång.

Min blick går söderut. I den södra regionen finns pärlfiskarna. Det är där havet börjar och slutar och i gränsen mellan den västra och södra regionen ligger drottningstaden. I den södra regionen är man pärlfiskare, man förser landet med pärlor att pryda drottningens allé och smycken med.

Trädet gungar sakta, det är som att sitta i en gungstol. Jag är bara någon meter under toppen.

Ett träd så stort som det här måste sågas ner bit för bit. Toppen först, så klättrar man till mitten av trädet och sågar av ytterligare några meter, man arbetar sig neråt tills man står på marken och ser den sista delen av trädet falla.

Strax ovanför mig finns ett dagskatebo. Det är tomt, äggen har kläckts för länge sedan. Dagskator är skygga fåglar, de visar sig sällan för människor.

Ibland kan man hitta kvarglömda äggskal i fågelbona, de glittrar och glimrar och är vackra att ha på fönsterbrädet. Jag hoppas hitta några som jag kan ge till Syrsa.



Jag drar av mig den tjocka vanten och längst bak i boet hittar jag stora skärvor, skalen är lena och nästan genomskinliga.

Jag lägger skalen i bröstfickan, trär på mig vanten och fattar sågen.

Solen är på väg ner under trädlinjen. Dagarna blir allt kortare, snart blir det så mörkt att vi skogshuggare inte kan arbeta. Innan dess måste jag förse staden med ett rejält vedlager.

Vi använder daggveke till de små föremålen, som skålar och leksaker, och de rakaste stammarna fraktas till drottningstaden för att bli lyktstolpar. Smaragdskronorna använder vi till möbler och korsek till hus och båtar. Men det byggs inte många båtar i den norra regionen, om vi färdas någonstans färdas vi inåt land.

Det är bara jag som en gång gav mig av.

Och jag kom tillbaka.

Innan dagen är slut ska trädet fällas och kvistas, de grövsta grenarna ska staplas i en hög och de smala grenarna ska jag ta hem. Till ved kan man använda vilka träd som helst.

Toppen står till sist bara och väger, jag roar mig med att blåsa och den dräsar i marken. Stilla, utan ett ljud, ramlar den genom grenverket och landar på barkstigen. Jag känner med fingrarna längs med snittet, det är rakt och mjukt.



Det här är ett gammalt träd, årsringarna sprider sig i stammen som då man kastat en sten i vattnet.

I den norra hamnstaden fanns redan båtbyggare och möbelsnickare, men ingen som ansvarade för veden.

När jag lutar mig bakåt ser jag en flik av havet. Jag tycker mig se två små figurer som simmar ut från bryggan och försvinner under ytan.

Lydia lär Syrsa samla läkeväxter på havets botten. Precis som jag måste samla stadens ved måste Lydia samla läkeväxter innan isen lägger sig.

Min gamla båt ligger fortfarande vid bryggan, Lydia och Syrsa använder den ibland. Jag köpte båten av Marko när jag gav mig av för att leta efter ögonstenen.

Det är något jag inte gärna tänker på.

INTE SOM FÖRR

Syrsa och jag kom tillbaka till den norra hamnstaden en regnig sommardag och Lydia väntade på oss. Vi flyttade in i hennes hus och jag fick samma rum som jag hade då hon räddade mig. Rummet ligger på andra våningen, man går in i rummet via balkongen som sträcker sig längs med hela husets långsida.

Lydia bor i rummet intill köket på nedre våningen och Syrsa turas om att sova hos oss. Hon säger att hon inte vill ha ett eget rum, att hon vill gå mellan dofterna.

– Ditt rum doftar sågspån, det doftar som skogen gör efter att det regnat. Och Lydias rum doftar ljung och kompasslilja, det doftar som då man blir frisk.

Det är lugnande att höra Syrsas andetag i mörkret när jag inte kan sova.

Så fort vi vaknade den första morgonen tog jag min ränsel och gick ner till havet. Jag stannade längst ut på bryggan och tog sats för att hoppa i, jag hade redan trätt på mig dykarhuvan, men det var något som hejdade mig.

– Det är för kallt, sa jag när jag kom tillbaka.



Lydia och Syrsa satt vid köksbordet och åt honungsmörgås, men jag gick upp till mitt rum och kastade dykarhuvan under sängen.

På natten kunde jag inte sova. Syrsa fnissade i sömnen, till och med då hon sov lät skrattet som ett klockspel och utan att hon vaknade tog jag hennes hand och kramade den.

Nästa morgon gick jag på nytt ner till bryggan. Jag höjde handen för att trä på mig huvan, men hejdade mig och såg ner i vattnet.

Lydia sa ingenting när jag kom tillbaka med torra kläder.

– Det finns inga pärlor här, sa jag.

– Man kan dyka ändå, sa Syrsa. Det finns annat att dyka efter.

På natten tänkte jag på hur det är att dyka. Hur klart vattnet är på bottnen, hur det känns att breda ut sina ben som en sjöstjärna och hur släta pärlorna är då man greppar dem.

Där det finns vatten, där vill jag dyka, och nästa dag gick jag än en gång ner till havet. Den här gången stannade jag vid strandkanten. Fötterna sjönk ner i sanden och det kändes som om jag aldrig skulle kunna lyfta dem mera.

Jag stod kvar tills Syrsa kom studsande längs stigen.

– Varför står du här?

– Jag fryser, sa jag.

Syrsa skrattade.



– Det är klart du gör, dina fötter är ju alldeles blöta.

Hon tog dykarhuvan från min hand och trädde den över sitt huvud.

– Titta, sa hon. Snart passar den.

Hennes röst var dov och klockspelet fick en mörkare klang när hon skrattade. Hon gick ut i vattnet och försvann under ytan. Jag stod kvar och stirrade på punkten där hon dök.

Vattnet i den norra regionen är mörkare än i den södra regionen. Där är vattnet turkost, men färgen spelar egentligen ingen roll. Det är samma känsla var man än dyker. Min kropp minns exakt hur det är, man svävar och flyger, det finns inget som håller fast en under ytan.

– Jag har hittat en snäcka, sa Syrsa och höll fram handen när hon kom upp.

– Vad fin, sa jag.

– Du ser ju inte, sa hon och sträckte fram handen så att snäckan nuddade min näsa. Den doftar som havet. Lydia säger att man kan mortla snäckor och använda till krossår, men jag ska inte slå sönder den här, har du sett att den är alldeles kurvig? Känn vad slät den är.

Hon lade snäckan mot min kind, den var sval som vattnet mot kinderna då man dyker.

– Tror du att den låter som havet också? Lydia säger att snäckor låter som havet, att det är från snäckorna havets ljud egentligen kommer, lyssna!



Hon lade snäckan mot mitt öra och jag hörde ett stilla susande.

– Jag tycker det låter som skogen, sa jag och backade så att vågorna inte längre slog över mina fötter.

– Jag ska dyka efter fler, sa Syrsa. Vakta den här åt mig.

Hon försvann under vattenytan och jag kunde inte låta bli att tänka på hur det såg ut därnere. På botten som är vågig och sanden som är mjuk, på bardlilja och sjösaffran som kan dölja de vackraste pärlorna, på de vita pärlorna som speglar de andra pärlornas färger och på djuphavs-grottan där Syrsa och jag en gång hittade hundratals röda pärlor av den nyans som är så sällsynt.

Jag tänkte också på vattnet i floden där Iberis tvingade Syrsa att dyka, hur de mörka algerna klängde sig fast vid mina ben och hur vattenfallet drog oss från varandra.

– Syrsa, ropade jag. Syrsa! Kom genast!

Hon tittade upp långt ut i vattnet.

– Kom tillbaka, ropade jag. Du ska inte dyka ensam.

Till och med på det här avståndet hörde jag klockspelet.

– Miranda! Jag har alltid dykt ensam!

Jag sprang ut på bryggan och sträckte ut handen, precis som jag gjorde den där gången i vattenfallet.

– Kom nu, sa jag. Det är sent.

Hon simmade på rygg tillbaka, hennes fötter sparkade upp vattnet så att det bildades små regnbågar ovanför henne.



– Jag hittade en jättstor snäcka precis då du ropade, sa hon när hon hävde sig upp på bryggan.

– Snäckor är inte detsamma som pärlor, sa jag.

– Lydia säger ...

– Vi måste gå hem, middagen väntar.

Syrsa glömde att lämna tillbaka dykarhuvan och jag har inte frågat efter den.

På natten tänkte jag på Iberis som knöt ett rep om magen på Syrsa och tvingade henne att dyka om och om igen.

Nästa morgon greppade jag yxan och gick ut i skogen.

DET FÖRSTA TRÄDET

Lydia såg mig ta upp yxan.

– Är du säker på det här? Det är länge sedan du var skogshuggare.

Syrsa sprang framför oss när vi gick längs kullerstensgatan. De fyra tofsarna på hennes huvud såg ut som små träd som vajade i vinden.

– Jag var skogshuggare långt innan jag blev pärlfiskare, sa jag till Lydia. Jag kan träd.

– Det är på grund av träden jag har jobb, sa hon. Du kan inte förlora ännu en arm.

Syrsa fnittrade till.

– Tänk Miranda, om jag skulle ha fler armar än du, du skulle få göra allt med tärna.

Då jag var barn tog en roshaj min arm. Jag var bara elva år, och roshajarna attackerar, de ser pärlorna som sina. Syrsa var tre år när hon förlorade sin arm, också då var det en roshaj. Ingen av oss har två armar, den högra saknas för oss båda. Syrsa tycker om att vi har det gemensamt. Kanske tycker jag också om det.



Yxans skaft kändes mjuk i min hand. Pärlor är hårda, men trä är alltid mjukt. Man kan bygga hus av trä, och båtar och knivskaft, men träet känns ändå alltid mjukt i handen. Det tänkte jag på medan vi gick förbi möbelsnickaren och kvinnan som säljer frukt och grönsaker. Lydias mun var hopknipen.

Som ett träd som fällts och ligger på marken, tänkte jag.

Några dagskator som satt på borgmästarens tak flög upp och Syrsa stannade och såg upp mot de väldiga fåglarna.

– Ska de också flytta söderut?

– De ska flytta så fort äggen kläckts, svarade Lydia.

– Varför är de kvar fortfarande då?

– Jag vet faktiskt inte, sa Lydia och vi såg alla upp mot fåglarna som stirrade på oss med sina gröna ögon.

Vi gick förbi den smala stigen som ledde ner till stranden men jag såg inte ditåt. Det doftade nygräddat bröd och saftkål, det doftade inte alls hav.

Lydia stannade när vi kom fram till platsen där kullerstengatan tog slut och skogen började.

– Jag går inte längre in, sa hon.

– Var inte dum, sa jag. Vill du inte se hur jag jobbar?

Jag hade tagit steget ut på skogsstigen men Lydia släppte inte Syrsas hand.

– Det är så länge sen, sa Lydia. Vi har andra skogsuggare, du behöver inte bli en.

– Jag vill, sa Syrsa. Får jag sen? Du skulle ha sett då jag



klättrade upp i trädet utanför Mirandas pappas hus, det var jättehögt och man såg ända till havet och jag ville inte klättra ner för när man sitter högst upp i trädet vaggas det, det är som en gunga, och man susar fram och tillbaka med trädet, du borde ...

Lydia skakade på huvudet.

– Jag är den som plåstrar om dem som fallit. Jag klättrar inte.

– Jag faller inte, sa jag. Skogshuggare faller inte.

– Det är inte sant, sa Lydia. Och det vet du.

– Jag måste ha något att göra. Det finns inga pärlor här.

– Dessutom dyker du ju inte längre.

Syrsa sa det som om hon bad om mer sylt till gröten.

– Och du måste ha något att göra. Lydia botar sjuka och jag hjälper Lydia men du gör ju ingenting. Man måste ha någonting att göra.

– Just det, sa jag. Du hör vad Syrsa säger.

– Nämen bli skogshuggare då, sa Lydia.

– Det är faktiskt det jag är född till, sa jag.

Jag visste att inte ens Lydia kunde reparera allt, hennes salvor och mediciner kan inte få armar att växa ut eller krossade ben att bli hela.

– Jag måste göra något, sa jag. Jag kan inte bara sitta och se på när alla andra jobbar. Och dessutom ...

– Vad då?

– Vi behöver ved, hela stan behöver ved.



Träden utanför staden är allmän egendom och vem som helst som behöver material till ett brutet bordsben eller en tallrik går hit och fäller vad som behövs.

Pappa och jag arbetade på ett skogshygge några kilometer från vårt hus. De andra skogshuggarna jobbade runt samma hygge, det blev hela tiden större och större. På hösten lämnade vi träden i staplar och på våren när vi återvände var staplarna borta. Drottningen har folk som tar hand om allt.

Jag kände med fingrarna längs barken på den hängask som stod närmast, så svingade jag yxan bakåt och slog den mot stammen. Den träffade precis där jag ville och slaget klingade upp längs min arm.

En dagskata gav till ett gällt skri och flög från toppen till trädet intill.

Jag höjde yxan än en gång, och än en gång och varje gång träffade jag samma hack. Till sist lade jag yxan på marken, lutade handen mot stammen och välte trädet över stigen.

Braket ekade över skogen och jag visste att jag fortfarande kunde. Jag gjorde precis som pappa lärt mig.

Det var inte som att dyka efter pärlor. Barken var brun och havet var blått, och skogens sus lät inte alls som havets kluckande, men att fälla träd var något jag kunde.

Syrsa skrattade.

– Nu är det min tur!

NÄSTAN SOM PÄRLOR

Jag klättrar ner den sista biten och sågar klart. Jag hugger av grenarna på den grövsta stocken och rullar den längs stigen mot kullerstensvägen.

– Behöver du hjälp med den där?

Jag skakar på huvudet samtidigt som jag lutar skuldran mot stocken så att den inte ska rulla bakåt.

– Du borde bygga en hissanordning, en vev som du kunde rulla upp stockarna med.

– Nej tack, säger jag men är så andfådd att jag knappt får fram orden. Det är bra som det är.

Utän att bry sig om vad jag säger går Erk bredvid mig och hjälper till hela vägen till hamnstaden. Det är långt, men han blir inte ens svettig.

Erk bor i norra hamnstaden. Han är skogshuggare, ungefär lika gammal som min pappa. Hans dotter Alli säger att han är den fumligaste pappan i världen, men det är Erk som hjälper alla. Också då man inte vill ha hjälp.

– Man kan fästa en vajer här, säger han när vi kommer fram och pekar på den största bjälken i Lydias hus.



Då kan du rulla in materialet direkt till huggkubben.

- Kanske det, säger jag.
- Jag fällde en smaragdkrona i dag som ska bli bord.
- Lydia sa något om det.
- Det behövs alltid bord till fester.

De stora musklerna syns under hans skjorta. Jag har sett honom bära stockar under armarna då andra fått använda häst och kärra.

– Jag ska bygga långbord längs torget så att alla får plats.

Han pekar mot torget där de första stadsborna samlats för kvällen, borgmästaren har redan fått eld på en tunna. Hon virar deg kring pinnar och doppar dem i socker innan hon håller degen ovanför elden. Doften av färskt bröd och bränt socker sprider sig över torget men jag ser åt andra hållet, Lydia och Syrsa borde komma när som helst.

– Jag kan hjälpa dig med vajern, säger Erk och knackar på bjälken. Det ska inte bli något problem.

– Tack, säger jag, men ...

Han skrattar.

– Lydia säger att du alltid säger nej. Det är lika bra att du vänjer dig, i de här trakterna hjälper vi varandra.

– Jag kommer härifrån, säger jag. Jag vet allt om de här trakterna.

– Men du gav dig iväg. Jag har hört att man håller på sitt i de södra regionerna, att man inte låter någon annan



komma nära. Pärlor gör sånt med folk har jag hört.

Jag vill förklara för honom att havet är så stort att man aldrig behöver stöta på varandra, att man vill hitta de bästa pärlorna först, men han dunkar mig i ryggen så att jag halkar framåt.

– Här är det inte så. Skogen räcker åt alla.

Äntligen hör jag Syrsas röst. Jag vinkar.

– Hittade ni allt ni behöver?

– Vi hittade massor, du ska få se, vänta.

Syrsa är våt i håret och bär en stor tygsäck över armen, bakom henne går Lydia. Hennes korg är så full av växter att några ramlat ur och trasslat in sig i hennes skor.

– Vi hittade sälmåra, och det är jättebra, och vi hittade massor av sankt maxi ... maxi ...

Lydia skrattar.

– Sankt Maximilians halvros.

– Och den är bra mot feber, säger Syrsa. Och vi hittade kompasslilja som vi ska torka och baka kakor av för nu kommer den mörka perioden och då behöver många muntras upp för man blir lätt tung i sinnet då det är mörkt och kallt, säger Lydia. Jag ska vara med och baka kakorna. Vad har du gjort?

Erk svarar i mitt ställe.

– Hon har fått ner en rejäl hängask, och vi ska bygga en vajer.

– Jag kan hjälpa till, jag är bra på vajrar.